

2018

Servicejæk af frit valg efter dagtilbudsloven

Indhold

1. Indledning	1
2. Introduktion til dagtilbudsområdet og dagtilbudsloven	2
2.1 Tilskud til privat pasning	2
2.2 Tilskud til pasning af egne børn	3
2.3 Frit valg af dagtilbud over kommunegrænser	3
2.4 Pasningsgaranti	3
2.5 Privatinstitutioner	4
2.6 Privat dagpleje	4
2.7 Udliciterede institutioner	4
2.8 Internationale dagtilbud	4
2.9 Virksomhedsinstitutioner	5
3. Styrkelse af det frie valg med dagtilbudsaftalen	6

1. Indledning

Regeringen har besluttet, at der skal gennemføres servicetjek af det frie valg på en række velfærdsområder med baggrund i ambitionen om at styrke befolkningens frie valg, jf. regeringsgrundlaget. Nedenfor følger servicetjekket på dagtilbudsområdet. Servicetjekket beskriver de eksisterende fritvalgsordninger på området.

2. Introduktion til dagtilbudsområdet og dagtilbudsloven

Dagtilbudsområdet er et af de store kommunale velfærdsområder med nettodriftsudgifter på omkring 25 mia. kr. i 2017. Hertil kommer indtægter fra forældrebetaling, der netto udgør ca. 5,1 mia. kr.

Modsat en række andre offentlige velfærdsområder, er barnet ikke som udgangspunkt tilknyttet et bestemt dagtilbud. Forældrene kan tilkendegive ønsker om optagelse i alle de dagtilbud, der er i kommunen. Hvorvidt barnet kan optages i det ønskede dagtilbud afhænger dog af kommunens retningslinjer for optagelse og af, om der er ledig kapacitet på det ønskede optagelsestidspunkt. Dagtilbudsområdet er således kendetegnet ved, at udgangspunktet er, at forældrene skal kunne vælge et dagtilbud.

Siden starten af 00'erne er der indført en række ændringer af serviceloven og siden dagtilbudsloven, der har sikret forældrene et friere valg af dagtilbud mv.

2.1 Tilskud til privat pasning

- Med virkning fra den 1. januar 1998 fik kommunerne mulighed for at indføre et tilskud til privat pasning. Forældrene kunne vælge tilskuddet i stedet for en plads i et dagtilbud¹.
- Med virkning fra 1. januar 1999 blev administrationen for forældre, der er arbejdsgivere for den private børnepasser forenklet².
- Med virkning fra 1. august 2003 blev det obligatorisk for kommunerne at tilbyde forældrene et tilskud til privat pasning³. Kommunen kan beslutte at afgrænse tilskuddet til børn i en bestemt aldersgruppe. Endvidere blev det obligatorisk at yde søskendetilskud til familier, der vælger tilskud til privat pasning.
- Med virkning fra 1. oktober 2005 blev der fastsat et minimumsniveau for tilskud til den private pasning. Endvidere blev der indført ret til, at forældrene kan lade kommunen administrere pasningsordningen mod betaling⁴.

---

¹ Ved lov nr. 454 af 10. juni 1997

² Ved lov nr. 1036 af 23. december 1998

³ Ved lov nr. 342 af 14. maj 2003

⁴ Ved lov nr. 399 af 1. juni 2005

- Med virkning fra 1. juni 2017 blev der indført krav om læring, dansk og fokus på demokrati i privat pasning foruden styrket tilsyn med ordningerne⁵.

2.2 Tilskud til pasning af egne børn

- Med virkning fra 1. juli 2002 fik kommunerne mulighed for at tilbyde forældre, der ønsker selv at passe deres børn, et økonomisk et tilskud i stedet for at benytte en plads i et dagtilbud.⁶

2.3 Frit valg af dagtilbud over kommunegrænser

- Med virkning fra 1. januar 2004 blev der indført ret til at vælge dagtilbud i en anden kommune end bopælskommunen⁷. Forældre får ret til at modtage et tilskud til medfinansiering af pladsen. Forældrene afholder forskellen mellem prisen for pladsen og kommunens tilskud. En kommune kan afvise at optage børn fra andre kommuner, hvis det er begrundet i kapacitetsmæssige årsager, og hvis væsentlige hensyn til børn fra kommunen ellers ville blive tilsidesat, jf. objektive kriterier. Forældre, der fraflytter kommunen, får ret til at bevare pladsen i fraflytningskommunen.

2.4 Pasningsgaranti

- Med virkning fra 1. januar 2000 blev der indført mulighed for øget forældrebetaling i kommuner med pasningsgaranti. Kommuner, der indfører pasningsgaranti for alle børn i alderen 26 uger indtil barnets skolestart får mulig for at hæve forældrebetaling med 3 procent point⁸. Ordningen indføres, idet forældrebetalingen kunne hæves med 1 procent point i 2000, med 2 procent i 2001 og med 3 procent point i 2002 og årligt herefter. Forældre med delvis friplads var friholdt fra stigningen i forældrebetalingen.
- Med virkning fra 1. juli 2005 blev der indført landsdækkende pasningsgaranti for børn i alderen 9 måneder til skolestart, og med virkning fra 1. juli 2006 for børn i alderen 26 uger til skolestart⁹. Pasningsgarantien indebærer, at kommunen skal anviser en plads til barnet i et kommunalt dagtilbud, eller et dagtilbud, kommunen har aftale med (puljeordning og selvejende institutioner). Kommuner, der havde indført pasningsgaranti eller havde besluttet at indføre pasningsgaranti i løbet af 2004, kunne ikke ophæve pasningsgarantien efter lovens ikrafttræden. Der indføres sanktion, idet kommuner, der bryder

---

⁵ Ved lov nr. 427, maj 2017

⁶ Ved lov nr. 398, 6. juni 2002

⁷ Ved lov nr. 342, 14. maj 2003

⁸ Ved lov nr. 1111 af 29. dec. 1999

⁹ Ved lov nr. 1423 af 22. dec. 2004

pasningsgarantien, skal hæve kommunens tilskud til en plads i dagtilbud med 3 procent point. Herudover får familier, der ikke er tilbudt plads inden for pasningsgarantien, ret til at få dækket hele udgiften ved en plads i anden kommune (dvs. bortfald af forældrebetaling), tilskud til privat pasning svarende til kommunens gennemsnitlige bruttodriftsudgifter pr. plads i et dagtilbud til aldersgruppen.

2.5 Privatinstitutioner

- Med virkning fra 1. oktober 2005¹⁰ blev det indført, at daginstitutioner kan etableres og drives af private leverandører som privatinstitutioner. Privatinstitutioner har etableringsret, hvis de lever op til lovgivningen og kommunens betingelser for godkendelse af dagtilbud. Familier, der vælger privatinstitution får ret til at modtage et tilskud til drift, bygninger og administration fra kommunen til medfinansiering af pladsen. Forældrene afholder forskellen mellem pladsen for tilbuddet og kommunens tilskud.

2.6 Privat dagpleje

- Med virkning fra 1. august 2007 blev der indført mulighed for, at kommunen kan indgå aftale med en privat dagpleje¹¹.

2.7 Udliciterede institutioner

- Med virkning fra 1. august 2011 blev der indført mulighed for, at kommunerne kan udlicitere daginstitutioner, som kan udtrække overskud af driften¹². Forældrebetalingen skal fastsættes med udgangspunkt i kommunens tilskud til privatinstitutionen, og kan hermed overstige den i loven i øvrigt gældende maksimale andel på 25 procent af bruttodriftsudgifterne ved pladsen.

2.8 Internationale dagtilbud

- Med virkning fra 1. januar 2017 blev der indført klar hjemmel i loven til, at der kan etableres internationale dagtilbud, hvor hovedsproget kan være enten engelsk, tysk eller

---

¹⁰ Ved lov nr. 400 af 1. juni 2005

¹¹ Ved lov nr. 501 af 6. juni 2007

¹² Ved lov nr. 631 af 14. juni 2011

fransk¹³. Kommunalbestyrelsen skal dog konkret vurdere, at fravigelse af kravet om dansk som hovedsprog ikke vil skabe integrationsmæssige problemer

2.9 Virksomhedsinstitutioner

- Med virkning fra 1. januar 2017 blev der indført bedre vilkår for virksomhedsinstitutioner¹⁴. Selvejende og udliciterede daginstitutioner kan efter aftale med kommunalbestyrelsen forbeholde pladserne i institutionen for medarbejdernes børn.

---

¹³ Ved lov nr. 1545 af 13. december 2016

¹⁴ Ved lov nr. 1546 af 13. dec. 2016

3. Styrkelse af det frie valg med dagtilbudsaftalen

I *Aftale om Stærke dagtilbud – alle skal med i fællesskabet*, der blev indgået i juni 2017, indgik en række initiativer, der skal styrke forældrenes frie valg af dagtilbud. Initiativerne er udmøntet ved lov nr. 554 af 29. maj 2018.

- *Styrket mulighed for at ønske og få et bestemt dagtilbud.* Med lovændringen får forældre ret til at ønske plads i alle dagtilbud i kommunen, mulighed for at skrive sig på venteliste til en konkret daginstitution, enhed i en daginstitution eller en konkret dagplejer, ligesom forældre får mulighed for at blive stående på ventelisten til det ønskede tilbud, selvom familierne får en plads til barnet efter pasningsgarantien. Ændringen træder i kraft med virkning fra 1. januar 2019.
- *Øge fleksibilitet i ordningen med pasning af egne børn.* Med lovændringen sikres mere fleksibilitet inden for ordningen i de kommuner, som gør brug af muligheden. Det sker ved at give mulighed for, at tilskudsperioden kan deles op i to, ligesom forældrene skal have mulighed for at dele tilskudsperioden mellem sig. Herudover ligestilles ophold i Grønland og på Færøerne med ophold her i landet, hvormed der fjernes en potentiel hindring for den fri bevægelighed inden for rigsfællesskabet. Ændringen trådte i kraft 1. juli 2018.
- *Kombinationstilskud til forældre med skæve arbejdstider.* For at øge fleksibiliteten for familier med arbejdsbetinget pasningsbehov uden for dagtilbuddenes almindelige åbningstider, får denne gruppe af forældre ret til et kombinationstilbud. Kombinationstilbudet giver mulighed for at kombinere en deltidsplads i et dagtilbud med et tilskud til fleksibel pasning. Den fleksible pasning skal have et minimumsomfang på gennemsnitligt 10 timer om ugen. Ændringen trådte i kraft 1. juli 2018.
- *Ret til deltidsplads for forældre på barsels- og forældreorlov.* Med lovændringen stilles der krav om, at alle kommuner skal tilbyde en deltidsplads i dagtilbud på 30 timer til forældre på barsels- eller forældreorlov. Ændringen træder i kraft med virkning fra 1. januar 2019.
- *Bedre vilkår for private leverandører til at drive daginstitutioner.* Med lovændringen gennemføres fem regelændringer i dagtilbudsloven, herunder mulighed for, at kommunerne kan vælge at yde et højere drifts- og bygningstilskud til privatinstitutioner, og et retvisende loft over privatinstitutioners driftsgaranti. Ændringen trådte i kraft 1. juli 2018.
- *Større gennemsigtighed gennem ny informationsportal.* Informationsportalen er en platform til bedre formidling af relevante nøgletal om det enkelte dagtilbud, som skal skabes større gennemsigtighed og åbenhed omkring dagtilbudsområdet. Dette skal give forældre, kommuner, ledere og beslutningstagere mulighed for at træffe deres valg på et

mere oplyst grundlag. Informationsportalen blev lanceret 3. kvartal 2018 med data på kommuneniveau, og i 2020 med data på institutionsniveau.

Med dagtilbudsftalen styrkes det frie valg på dagtilbudsområdet væsentligt. Da initiativerne endnu ikke er fuldt implementeret er det dog vanskeligt at vurdere effekten af initiativerne.